

XV. pracovní setkání lektorek a lektorů češtiny jako cizího jazyka na univerzitách v německojazyčném prostoru – literatura jako médium pro výuku jazyků a mezikulturní dialog

XV. Arbeitstreffen der Lektorinnen und Lektoren für Tschechisch als Fremdsprache an den Universitäten im deutschsprachigen Raum – Literatur als Medium für Sprachvermittlung und interkulturellen Austausch

25.-28. března 2026, Erfurt a Jena

25.-28. März 2026, Erfurt und Jena

Přihlášení/Anmeldung: do/bis 23. 3.,
aneta.buckova@uni-erfurt.de

PROGRAM PODPORY
ČESKÉHO
KULTURNÍHO
DĚDICTVÍ
V ZAHRANIČÍ

Česko-německý
fond budoucnosti
Deutsch-Tschechischer
Zukunftsfonds

Obsah/Inhalt

Program setkání/Tagungsprogramm	2
Anotace příspěvků.....	6
Jenom špatný kompromis? Přeložená literatura v kontextu vysokoškolské pedagogiky.....	6
Interkulturní didaktika cizojazyčné literatury. Na příkladu Petra Sise	6
Využití poezie na hodinách češtiny	7
Ajvazův román Druhé město ve výuce češtiny	7
Scénické čtení: Odsunuté děti – Akta Postoloprty	7
Literární jednohubky v jazykové výuce	8
Kdo umí číst, je ve výhodě.....	8
Česká literatura v projektovém vyučování.....	8
Tři současní básníci z Česka	9
Abstracts der Beiträge	10
Nur ein fauler Kompromiss? Übersetzte Literatur im hochschulpädagogischen Kontext... ..	10
Interkulturelle Didaktik der fremdsprachigen Literatur. Am Beispiel der Bilderbücher von Petr Sís.....	10
Einsatz von Lyrik im Tschechischunterricht.....	11
Ajvaz' Roman <i>Die andere Stadt</i> im Tschechisch-Unterricht.....	11
Szenische Lesung: Vertriebene Kinder – Akten Postelberg	12
Klang und Sinn – Literatur im ganzheitlichen Fonetik-Unterricht	12
Wer lesen kann, ist klar im Vorteil	13
Tschechische Literatur im Projektunterricht	13
Drei zeitgenössische Dichter aus Tschechien	13
Doprovodný program/Begleitprogramm.....	15
Nové hlasy z Česka – literární čtení a beseda s překladatelkami Danielou Pusch a Susou Wolfrum	15
Neue Stimmen aus Tschechien – Literarische Lesung und Gespräch mit den Übersetzerinnen Daniela Pusch und Susa Wolfrum.....	15

Program setkání/Tagungsprogramm

Čtvrtek/Donnerstag, 26.03.2025	
Internationales Begegnungszentrum der Universität Erfurt (Michaelisstraße 38, 99084 Erfurt)	09:00 Zdravice/Begrüßung Prof. Dr. Holt Meyer (Fachbereich Slawistische Literaturwissenschaft, Universität Erfurt)
	09:45 – 11:00 Keynote Dr. Anna Förster (Fachbereich Slawistische Literaturwissenschaft, Universität Erfurt) <i>Jenom špatný kompromis? Přeložená literatura v kontextu vysokoškolské pedagogiky</i> <i>Nur ein fauler Kompromiss? Übersetzte Literatur im hochschulpädagogischen Kontext</i>
	11:00 – 11:30 přestávka na kávu/Kaffeepause
	11:30 – 13:00 Workshop PhDr. Tamara Bučková, Ph.D. (Katedra germanistiky, romanistiky, slavistiky a lingvodidaktiky, Univerzita Karlova, Praha) <i>Interkulturní didaktika cizojazyčné literatury. Na příkladu Petra Síse</i> <i>Interkulturelle Didaktik der fremdsprachigen Literatur. Am Beispiel der Bilderbücher von Petr Sís</i> (část/Teil I)
	13:00 – 14:00 oběd/Mittagessen

	14:00 – 15:30
	Workshop PhDr. Tamara Bučková, Ph.D. (Katedra germanistiky, romanistiky, slavistiky a lingvodidaktiky, Univerzita Karlova, Praha) <i>Interkulturní didaktika cizojazyčné literatury. Na příkladu Petra Sise</i> <i>Interkulturelle Didaktik der fremdsprachigen Literatur. Am Beispiel der Bilderbücher von Petr Sís</i> (část/Teil II)
	15:30 – 16:00
	přestávka na kávu/Kaffeepause
	16:00 – 18:00
	příspěvky/Vorträge Daniela Pusch <i>Využití poezie na hodinách češtiny</i> <i>Einsatz von Lyrik im Tschechischunterricht</i> Radana Dielmann <i>Ajvazův román Druhé město ve výuce češtiny</i> <i>Ajvaz' Roman Die andere Stadt im Tschechisch-Unterricht</i> Iva Denzer <i>Scénické čtení: Odsunuté děti – Akta Postoloprty</i> <i>Szenische Lesung: Vertriebene Kinder – Akten Postelberg</i> Dr. phil. Kateřina Šichová <i>Literární jednohubky v jazykové výuce</i> <i>Literarische Häppchen im Sprachunterricht</i>
	Pátek/Freitag, 27.03.2025
Seminarraum 401 (Ernst-Abbe-Platz 8, 07743 Jena)	10:00
	Zdravice/Begrüßung Prof. Dr. Ruprecht von Waldenfels (Institut für Slawistik und Kaukasusstudien, Friedrich-Schiller-Universität Jena)

	10:15-12:00 Workshop Sonja Theindel (Institut für Deutsch als Fremd- und Zweitsprache und Interkulturelle Studien, Friedrich-Schiller-Universität Jena) <i>Zvuk a smysl – literatura v holistické výuce fonetiky</i> <i>Klang und Sinn – Literatur im ganzheitlichen Fonetik-Unterricht</i>
Mensa Ernst-Abbe-Platz (Ernst-Abbe-Platz 8, 07743 Jena)	12:00-13:00 oběd/Mittagessen
Seminarraum 401 (Ernst-Abbe-Platz 8, 07743 Jena)	13:00-14:30 Příspěvky/Vorträge Lenka Newerkla <i>Kdo umí číst, je ve výhodě</i> <i>Wer lesen kann, ist klar im Vorteil</i> Dr. phil. Naděžda Salmhoferová <i>Česká literatura v projektovém vyučování</i> <i>Tschechische Literatur im Projektunterricht</i> Zbyněk Fišer <i>Tři současní básníci z Česka</i> <i>Drei zeitgenössische Dichter aus Tschechien</i>
	14:30 – 15:00 přestávka na kávu/Kaffeepause
	15:00 – 16:30 Kulatý stůl/Runder Tisch <i>Společně tvoříme: perspektivy pro komunitu lektorů a lektorek češtiny</i> <i>Gemeinsam gestalten: Perspektiven für eine Tschechisch-Lektor:innen-Gemeinschaft</i> moderace/Moderation: Dr. phil. Kateřina Šichová, Radana Dielmann v hybridním formátu/hybride Veranstaltung

Jenaer Universitätsbuchhandlung Thalia – EKZ Neue Mitte (Leutragraben 1, 07743 Jena)	18:00-19:30 Literární čtení/literarische Lesung <i>Nové hlasy z Česka – literární čtení a beseda s překladatelkami Danielou Pusch a Susou Wolfrum</i> <i>Neue Stimmen aus Tschechien – Literarische Lesung und Gespräch mit den Übersetzerinnen Daniela Pusch und Susa Wolfrum</i> moderace/Moderation: Aneta Bučková
---	--

Anotace příspěvků

Jenom špatný kompromis? Přeložená literatura v kontextu vysokoškolské pedagogiky

Anna Förster, Universität Erfurt

Jenom špatný kompromis? Přeložená literatura v kontextu vysokoškolské pedagogiky

Je samozřejmé, že chceme studentům umožnit číst literaturu v jazyce, ve kterém byla napsána. Na cestě k tomuto cíli však i ve vysokoškolském pedagogickém kontextu neustále využíváme přeložené texty, ať už je explicitně nabízíme jako pomůcku ke čtení, nebo je považujeme za kompromis, pokud jde o předávání kulturních, literárněhistorických a/nebo literárněteoretických znalostí.

To, že o této praxi téměř nikdy neuvažujeme, patří k paradoxům výuky literatury a jazyků. Přitom by se na ni dala navázat diskuse o velmi důležitých otázkách, a to nezávisle na individuálních jazykových znalostech účastníků: Co znamená číst přeloženou literaturu? Jakou roli hraje pro literární vědu práce s texty, které byly napsány v jiných jazycích a/nebo z nich byly přeloženy? Můžeme s nimi zacházet stejně a klást jim stejné otázky jako 'originálním' textům? Co se vůbec překládá a co ne – a jakou roli to hraje pro naše vnímání jiných literatur?

Tento příspěvek je zamýšlen jako podnět k diskusi o tom, jak lze překládanou literaturu začlenit do pedagogického kontextu a jak ji lze s úspěchem využít. Na základě vybraných německých překladů českých, polských a běloruských textů budou také navrženy některé konkrétní strategie.

Baer, Brian James/Woods, Michelle (edd.) (2023): *Teaching Literature in Translation. Pedagogical Contexts and Reading Practices*. London/New York: Routledge

Interkulturní didaktika cizojazyčné literatury. Na příkladu Petra Síse

Tamara Bučková, Univerzita Karlova, Praha

Workshop se zaměří na didaktické zprostředkování současné české literatury v mezikulturním kontextu, a to z pohledu metodiky interkulturně zaměřené práce s textem. Jeho náplní jsou kreativní cvičení na příkladu obrázkových knih amerického autora českého původu Petra Síse, který jedinečným způsobem kombinuje vizuální a textovou naraci s tématy propojenými s českou kulturou a moderní historií.

Sís, Peter (2007): *Die Mauer. Wie es war, hinter dem Eisernen Vorhang aufzuwachsen*. Přel. z angličtiny Michael Krüger. Mnichov/Vídeň: Hanser.

Sís, Peter (2022): *Nicky & Vera. Ein stiller Held des Holocaust und die Kinder, die er rettete*. Přel. z angličtiny Brigitte Jakobeit. Hildesheim: Gerstenberg.

Sís, Petr (2007): *Zed'. Jak jsem vyrůstal za železnou oponou*. Praha: Labyrint.

Sís, Petr (2021): *Nicky & Věra. Příběh Nicholase Wintona a jeho dětí*. Praha: Labyrint.

Využití poezie na hodinách češtiny

Daniela Pusch, Georg-August-Universität Göttingen

Čtete rádi českou poezii? A čtete české básně i se studenty na hodinách češtiny? Pokud ano – jaké, a jakou máte s nimi zkušenost? Pokud ne – proč?

Současná česká poezie je různorodá, (dů)vtipná, kreativní – a ideálně se hodí do výuky češtiny jako cizí jazyk skoro pro každou jazykovou úroveň. Pro začátečníky nabízí rytmičné básně s jasnou strukturou a přehlednou slovní zásobou (Pavel Novotný, Ondřej Buddeus), zatímco pokročilejší studenti profitují ze široké jazykové škály – od knižních po hovorové výrazy, žargony, až k novotvarům či jiným jazykovým hříčkám. Díky krátkým textům ji lze umístit do hodin jako doplněk k určitému gramatickému jevu, díky tématické heterogenitě jí ale lze věnovat i celou hodinu. Na několika příkladech poukážeme na možnosti využití poezie na hodinách češtiny.

Buddeus, Ondřej (2012): *Rorysy*. Praha: Fra.

Šiktanc, Karel/Piorecký, Karel (edd.) (2009): *Nejlepší české básně 2009*. Brno: Host.

Ajvazův román *Druhé město* ve výuce češtiny

Radana Dielmann, Ludwig-Maximilians Universität, München

Stejně jako si román sám klesl cestu k prvnímu uspokojivému vydání celých dvanáct let, tak i překlad Ajvazova díla do němčiny na sebe nechal čekat opravdu dlouho. Časově tento proces zabírá plochu od raných devadesátých let až po současnost, což se ukázalo pro výuku českých a česko-německých reálií jako výhodné. Obsahově bývá *Druhé město* spojováno s magickou Prahou a dá se zařadit k uměleckému surrealismu. V hlubších vrstvách textu najdeme filozofická pojednání o životě a o jazyce. Ajvaz dokáže vybranou češtinou balancovat na hraně humorných obrazů notoricky známých pražských lokalit a vážných úvah o smyslu hledání toho druhého, paralelního města na pomezí reality. Několik ukázek má naznačit potenciál Ajvazova románu pro práci s literaturou ve výuce češtiny jako cizího jazyka.

Ajvaz, Michal (2005): *Druhé město*. Brno: Petrov.

Ajvaz, Michal (2025): *Die andere Stadt. Roman*. Přel. z češtiny Veronika Siska. Mnichov: Allee Verlag.

Scénické čtení: *Odsunuté děti* – Akta Postoloprty

Iva Denzer, Universität Freiburg

Tato krátká přednáška představuje literaturu jako účinné médium pro výuku jazyků a rozvoj mezikulturního dialogu. Na příkladu scénického čtení projektu „*Odsunuté děti* – Akta Postoloprty“ je ukázána práce s literaturou faktu, autentickými archivními dokumenty a komiksové zpracovanými texty (konkrétně příběh „Tady to smrdí jako čert“) ve výuce češtiny pro studenty různé jazykové úrovně. Ústředním motivem je příběh Kurta Kempeho, který otevírá citlivé téma poválečného násilí a odsunu a umožňuje diskusi o paměti, identitě a historické zkušenosti. Součástí příspěvku je také prezentace filmu ze společného česko-

německého studentského projektu několika univerzitních pracovišť „Erzählen vom Ende – Erzählen vom Anfang“. Scénické čtení zde funguje jako prostor pro aktivní práci s jazykem, empatii a mezikulturní porozumění.

Blažek, Jan/Toman, Marek (2021): *Odsunuté děti*. Kresby Jakub Bachorík, Magdalena Rutová, Stanislav Setinský, Františka Loubat a Jindřich Janíček. Praha: Post Bellum.

Staněk, Tomáš (ed.)/von Arburg, Adrian (2010): *Vysídlení Němců a proměny českého pohraničí 1945–1951. II. díl, 3. svazek: Akty hromadného násilí v roce 1945 a jejich vyšetřování*. Středokluky: Zdeněk Susa.

Literární jednohubky v jazykové výuce

Kateřina Šichová, Universität Regensburg

Ve standardním jazykovém kursu češtiny, byť je to kurs universitní, nezbyvá mnoho prostoru na to, abychom se hlouběji věnovali obsáhlejší literární dílům. I kratší texty nebo ukázky z české literatury však mohou být přirozeným a efektivním prostředkem pro rozvoj všech jazykových dovedností i posílení vztahu studentů k českému jazyku a k českým realitám. Cílem tohoto workshopu je alespoň ve zkratce společně sdílet to, co nám ve výuce funguje. Přineste tedy, prosím, s sebou osvědčený konkrétní literární text či úryvek z něj, pracovní list nebo jiný materiál (evtl. lze i zaslat k vytištění, katerina.sichova@ur.de).

Kdo umí číst, je ve výhodě

Lenka Newerkla, Universität Salzburg

Tento příspěvek nabízí shrnutí praktických zkušeností s využíváním autentických českých textů ve výuce češtiny jako cizího jazyka a zároveň má sloužit jako inspirace pro další lektorky a lektory. Zaměřuje se na práci s původními texty různého typu, od literárních ukázek různých žánrů a určených různým věkovým skupinám až po běžné psané informace každodenního charakteru (např. oznámení, instrukce, krátké publicistické texty). Příspěvek ukazuje, jak lze tyto texty didakticky využít nejen k rozvíjení čtenářských dovedností, ale také v kombinaci s dalšími složkami výuky, zejména s výslovností, mluveným projevem a psaním. Důraz je kladen na funkční propojení textu s komunikačními cíli výuky a na podporu autentického jazykového kontaktu.

Česká literatura v projektovém vyučování

Naděžda Salmhoferová, Universität Wien

Příspěvek představí tři příklady miniprojektů k literárním tématům ve výuce češtiny v Translatologickém centru Univerzity Vídeň. Cílovou skupinou výuky jsou studující bakalářského studia Transkulturní komunikace s češtinou na úrovni B2 a výše. Představené miniprojekty probíhají v rámci přednášky Text und Kultur 2 a v rámci cvičení Diskursanalyse und Textdesign für unterschiedliche Textfunktionen, Textsorten und Medien. Projekty jsou postaveny na principech autonomního učení, při němž studující přebírají odpovědnost za rozvoj svých vědomostí a dovedností (eigenverantwortliches Lernen). Primárním cílem není osvojení „fakt“, nýbrž – v duchu transkulturní pedagogiky – vytváření dovedností orientovat se ve

„faktech“, vyhodnocovat je a vytvářet si nadhled nad tím, co dnešní diskurzní komunity považují za „fakta“ a jak tato „fakta“ hodnotí a používají ve svých diskurzech.

Hiršal, Josef (1989): *Vínek vzpomínek*. Purley: Rozmluvy. [Samizdat poprvé 1987; 2. vyd. Praha: Rozmluvy, 1991.]

Hutka, Jaroslav (1977): *Havličku, Havle* [píseň, samizdat]. Online: <https://www.youtube.com/watch?v=n3B9Dw0Ex4Y> [cit. 16. 3. 2026].

Seifert, Jaroslav (1950): *Píseň o Viktorce*. Praha: Československý spisovatel.

Skála, Ivan (1950): Cizí hlas. In: *Tvorba* 19, č. 12, s. 285–286.

Tři současní básníci z Česka

Zbyněk Fišer, Masarykova univerzita Brno

Zpráva o poetice Petra Hrušky, Radovana Jursy a Frede Calo s didaktickým přesahem při jarní pohodě v Brně a Erfurtu L.P. 2026.

V příspěvku budou představeni soudobí básníci rozdílných poetik a profesních oblastí literární vědec Petr Hruška, kardiochirurg Radovan Jursa und studující psychologie Frede Calo. Za účelem intenzivního prožitku a interpretace literárně-estetických specifik nabídne autor alternativní didaktické nástroje v podobě mluvních, výtvarných a textových cvičení.

Calo, Frede (2025): *Skleněný Mist*. Brno: Větrné mlýny.

Hruška, Petr (2002): *Vždycky se ty dveře zavíraly*. Brno: Host.

Hruška, Petr (2022): *Spatřil jsem svou tvář*. Brno: Host.

Jursa, Radovan (2025): *Koncept transparency*. Frýdek-Místek: Věž.

Abstracts der Beiträge

Nur ein fauler Kompromiss? Übersetzte Literatur im hochschulpädagogischen Kontext

Anna Förster, Universität Erfurt

Dass wir Studierende dazu befähigen möchten, Literatur in der Sprache zu lesen, in der sie geschrieben wurde, versteht sich von selbst. Auf dem Weg dorthin bedienen wir uns jedoch auch in pädagogischen Kontexten fortwährend übersetzter Texte, sei es, dass wir sie explizit als Lektürehilfe anbieten oder sie als Kompromiss betrachten, wenn es darum geht, kulturelle, literaturhistorische und/oder -theoretische Kenntnisse zu vermitteln.

Dass wir diese Praxis kaum je reflektieren, gehört zu den Paradoxien des Literatur- und Sprachunterrichts. Dabei ließe sich an sie eine Diskussion hochrelevanter Fragen anknüpfen, und das auch unabhängig von den individuellen Sprachkenntnissen der Beteiligten: Was bedeutet es, übersetzte Literatur lesen? Welche Rolle spielt es für die literaturwissenschaftliche Arbeit, wenn wir mit Texten umgehen, die in anderen Sprachen geschrieben und/oder aus diesen übersetzt worden sind? Können wir sie genauso behandeln und dieselben Fragen an sie stellen wie an 'originale' Texte? Was wird überhaupt übersetzt, und was nicht – und welche Rolle spielt dies für unsere Wahrnehmung anderer Literaturen?

Der Beitrag versteht sich als Diskussionsangebot darüber, wie sich übersetzte Literatur in pädagogische Kontexte einbinden und gewinnbringend adressieren lässt. Anhand ausgewählter deutscher Übersetzungen tschechischer, polnischer und belarussischer Texte sollen dabei auch einige konkrete Strategien vorgeschlagen werden.

Baer, Brian James/Woods, Michelle (Hg.) (2023): *Teaching Literature in Translation. Pedagogical Contexts and Reading Practices*. London/New York: Routledge.

Interkulturelle Didaktik der fremdsprachigen Literatur. Am Beispiel der Bilderbücher von Petr Sís

Tamara Bučková, Karlsuniversität, Prag

Der Workshop konzentriert sich auf die didaktische Vermittlung zeitgenössischer tschechischer Literatur im interkulturellen Kontext, und zwar aus der Perspektive einer interkulturell ausgerichteten Textarbeit. Im Mittelpunkt stehen kreative Übungen am Beispiel der Bilderbücher des amerikanischen Autors tschechischer Herkunft Petr Sís, der auf einzigartige Weise visuelle und textuelle Erzählung mit Themen verbindet, die mit der tschechischen Kultur und der modernen Geschichte verknüpft sind.

Sís, Peter (2007): *Die Mauer. Wie es war, hinter dem Eisernen Vorhang aufzuwachsen*. Aus dem Englischen von Michael Krüger. München/Wien: Hanser.

Sís, Peter (2022): *Nicky & Vera. Ein stiller Held des Holocaust und die Kinder, die er rettete*. Aus dem Englischen von Brigitte Jakobeit. Hildesheim: Gerstenberg.

Sís, Petr (2007): *Zed'. Jak jsem vyrůstal za železnou oponou*. Praha: Labyrint.

Sís, Petr (2021): *Nicky & Věra. Příběh Nicholase Wintona a jeho dětí*. Praha: Labyrint.

Einsatz von Lyrik im Tschechischunterricht

Daniela Pusch, Georg-August-Universität Göttingen

Mögen Sie tschechische Lyrik? Und lesen Sie tschechische Gedichte im Tschechisch-Unterricht? Wenn ja – welche, und wie sind Ihre Erfahrungen damit? Wenn nein – warum nicht?

Die zeitgenössische tschechische Lyrik ist vielfältig, kreativ, hat Witz – und passt besonders gut in den Tschechisch-Unterricht nahezu für jedes Sprachniveau. Für Anfänger bietet sie rhythmische Gedichte mit klarer Struktur und übersichtlichem Wortschatz (z.B. von Pavel Novotný, Ondřej Buddeus), fortgeschrittenere Lernende profitieren von der breiten Skala sprachlicher Mittel, die von hochsprachlichen Ausdrücken über Umgangssprache und Jargon bis hin zu Neubildungen und Wortspielen reicht. Dank der kurzen Texte findet sie Platz im Unterricht, etwa zur Erläuterung eines grammatischen Phänomens, dank ihrer thematischen Vielfalt kann ihr auch gleich eine ganze Stunde gewidmet werden. Anhand einiger Beispiele werden die Möglichkeiten der Verwendung von Lyrik im Tschechischunterricht aufgezeigt.

Buddeus, Ondřej (2012): *Rorýsy*. Praha: Fra.

Šiktanc, Karel/Piorecký, Karel (Hg.) (2009): *Nejlepší české básně 2009*. Brno: Host.

Ajvaz' Roman *Die andere Stadt* im Tschechisch-Unterricht

Radana Dielmann, Ludwig-Maximilians Universität, München

So wie sich der Roman selbst zwölf Jahre lang seinen Weg zur ersten zufriedenstellenden Ausgabe bahnte, so ließ auch die Übersetzung von Ajvaz' Werk ins Deutsche sehr lange auf sich warten. Dieser Prozess erstreckt sich zeitlich von den frühen 1990er Jahren bis heute, was sich für den Unterricht der tschechischen und deutsch-tschechischen Landeskunde als vorteilhaft erwiesen hat. Inhaltlich wird "Die andere Stadt" mit dem magischen Prag in Verbindung gebracht und kann dem künstlerischen Surrealismus zugeordnet werden. In den tieferen Schichten des Textes finden wir philosophische Abhandlungen über das Leben und die Sprache. Ajvaz schafft es, mit ausgewählter tschechischer Sprache auf dem schmalen Grat zwischen humorvollen Bildern notorisch bekannter Prager Orte und ernsten Überlegungen über den Sinn der Suche nach der anderen, parallelen Stadt am Rande der Realität zu balancieren. Einige Beispiele sollen das Potenzial von Ajvaz' Roman für die Arbeit mit Literatur im Unterricht von Tschechisch als Fremdsprache aufzeigen.

Ajvaz, Michal (2005): *Druhé město*. Brno: Petrov.

Ajvaz, Michal (2025): *Die andere Stadt. Roman*. Aus dem Tschechischen von Veronika Siska. München: Allee Verlag.

Szenische Lesung: Vertriebene Kinder – Akten Postelberg

Iva Denzer, Universität Freiburg

Der Kurzvortrag stellt Literatur als wirksames Medium für den Sprachunterricht und die Förderung des interkulturellen Dialogs vor. Am Beispiel der szenischen Lesung des Projekts „Vertriebene Kinder – Akten Postelberg“ wird die Arbeit mit Sachliteratur, authentischen Archivdokumenten und grafisch umgesetzten Texten in Comicform (konkret der Geschichte „Hier stinkt es wie der Teufel“) im Unterricht Tschechisch als Fremdsprache für Lernende unterschiedlicher Sprachniveaus gezeigt. Im Mittelpunkt steht die Geschichte von Kurt Kempe, die das sensible Thema der Nachkriegsgewalt und der Vertreibung aufgreift und eine Diskussion über Erinnerung, Identität und historische Erfahrung ermöglicht. Bestandteil des Beitrags ist außerdem die Präsentation eines Films aus dem gemeinsamen deutsch-tschechischen Studierendenprojekt mehrerer universitärer Einrichtungen „Erzählen vom Ende – Erzählen vom Anfang“. Die szenische Lesung fungiert hier als Raum für aktive Sprachverwendung, Empathie und interkulturellen Verstehens.

Blažek, Jan/Toman, Marek (2021): *Odsunutí děti*. Zeichnungen von Jakub Bachorík, Magdalena Rutová, Stanislav Setinský, Františka Loubat und Jindřich Janíček. Praha: Post Bellum.

Staněk, Tomáš (Hg.)/von Arburg, Adrian (2010): *Vysídlení Němců a proměny českého pohraničí 1945–1951. II. díl, 3. svazek: Akty hromadného násilí v roce 1945 a jejich vyšetřování*. Středokluky: Zdeněk Susa.

Klang und Sinn – Literatur im ganzheitlichen Fonetik-Unterricht

Sonja Theindel, Friedrich-Schiller-Universität Jena

Literarische Texte können viele Impulse für kreatives und ganzheitliches Arbeiten im Fremdsprachenunterricht liefern: Stimmungen können mit sprecherischen Gestaltungsmerkmalen ausgedrückt, Figuren durch bewussten Sprechausdruck lebendiger gestaltet werden. Dies fördert die Wahrnehmung und den bewussten Einsatz von Artikulation und der eigenen Stimme. Außerdem kann mittels der Arbeit an literarischen Figuren der mimische, gestische und sprecherische Ausdruck von Emotionen erfahrbar gemacht werden und die kommunikative Kompetenz damit erweitert werden.

Der Workshop zielt auf unterschiedlichen Ebenen darauf ab, Ihr methodisch-didaktisches Repertoire mit performativen bzw. dramapädagogischen Übungen zu erweitern bzw. zu vertiefen. Zunächst können Sie in der Selbsterfahrung ausgewählte Übungsbeispiele für ganzheitliche Textgestaltung kennenlernen und reflektieren. Des Weiteren wollen wir im Anschluss Bezüge zu methodisch-didaktischen Überlegungen wie Einsatzmöglichkeiten, Lernziele, Zielgruppe, Sprachniveau oder Binnendifferenzierung herstellen. Auf Basis dessen können Sie schließlich ausprobieren, kleine Übungseinheiten selbst anzuleiten und ihre Erfahrung in einer sich anschließenden Feedback-Runde reflektieren und auswerten.

Wer lesen kann, ist klar im Vorteil

Lenka Newerkla, Universität Salzburg

Der Beitrag bietet eine zusammenfassende Darstellung praktischer Erfahrungen mit dem Einsatz originaler tschechischer Texte im Unterricht von Tschechisch als Fremdsprache und versteht sich zugleich als Anregung für andere Lehrende. Im Mittelpunkt steht die Arbeit mit authentischen Texten unterschiedlicher Art, darunter literarische Texte verschiedener Genres und für unterschiedliche Altersgruppen sowie alltagsnahe schriftliche Texte, denen Lernende im täglichen Leben begegnen (z. B. Hinweise, Anleitungen, kurze publizistische Texte). Anhand konkreter Beispiele wird gezeigt, wie solche Texte nicht nur zur Förderung des Leseverstehens eingesetzt werden können, sondern auch in sinnvoller Verbindung mit weiteren Unterrichtsaspekten wie Aussprache, mündlicher Produktion und Schreiben. Besonderes Augenmerk gilt der funktionalen Einbettung der Texte in kommunikative Lernziele und der Stärkung eines realitätsnahen Sprachgebrauchs.

Tschechische Literatur im Projektunterricht

Naděžda Salmhoferová, Universität Wien

Der Beitrag stellt drei Beispiele für Miniprojekte zu literarischen Themen im Tschechischunterricht am Translatologischen Zentrum der Universität Wien vor. Zielgruppe des Unterrichts sind Studierende des Bachelorstudiengangs Transkulturelle Kommunikation mit Tschechisch auf Niveau B2 und höher. Die vorgestellten Miniprojekte finden im Rahmen der Vorlesung „Text und Kultur 2“ und im Rahmen der Übung „Diskursanalyse und Textdesign für unterschiedliche Textfunktionen, Textsorten und Medien“ statt. Die Projekte basieren auf den Prinzipien des autonomen und eigenverantwortlichen Lernens. Das primäre Ziel ist nicht das Erlernen von „Fakten“, sondern – im Sinne der transkulturellen Pädagogik – die Entwicklung der Fähigkeit, sich in „Fakten“ zurechtzufinden, sie zu bewerten und einen Überblick darüber zu gewinnen, was die heutigen Diskursgemeinschaften als „Fakten“ betrachten und wie sie diese „Fakten“ bewerten und in ihren Diskursen verwenden.

Hiršal, Josef (1989): *Vínek vzpomínek*. Purley: Rozmluvy. [Samizdat zuerst 1987; 2. Aufl. Praha: Rozmluvy, 1991.]

Hutka, Jaroslav (1977): *Havličku, Havle* [Lied, Samizdat]. Online unter: <https://www.youtube.com/watch?v=n3B9Dw0Ex4Y> (abgerufen am 16.03.2026).

Seifert, Jaroslav (1950): *Píseň o Viktorce*. Praha: Československý spisovatel.

Drei zeitgenössische Dichter aus Tschechien

Zbyněk Fišer, Masarykova univerzita Brno

Ein Frühlingsbericht über Petr Hruška, Radovan Jursa und Frede Calo mit poetologisch-didaktischen Assoziationen bei Hoffnung an gutes Ende.

Im Beitrag soll die Poetik zeitgenössischer Dichter Petr Hruška, Radovan Jursa und Frede Calo vorgestellt und auf grund ihrer Spezifika kreative Schreib-, Sprech- oder Denkübungen als alternative Instrumente zur literarisch-ästhetischen Interpretation angeboten werden.

Fast jeden Tag wird in Tschechien ein Gedichtbuch, eine Gedichtsammlung, Gedichtanthologie, Gedichtpoeme herausgegeben. Diese Intensität muss etwas signalisieren. Die sogenannten Eliten ignorieren ganz explizite die tragische historische Belehrung des zwanzigsten Jahrhunderts. Aus dem Frieden wurde ein Schimpfwort. Aus den Meschen Versuchskaninchen, aus der Gesellschaft ein großes Labor. Die Botschaften der Dichter sind onthologisch legitim: wo ist der Ausweg? Wenn wir nicht mehr wissen, woher wir kommen, wissen wir, wohin wir ankommen? Wer sonst, wenn nicht die sensibelsten von uns fragen dürfen, wer und wo wir sind? Drei Dichter: ein Literaturwissenschaftler, ein Kardiochirurg, eine Psychologie studierende Person. Kann man in ihren Aussagen auch Inspiration für Antworten finden?

Calo, Frede (2025): *Skleněný Mist*. Brno: Větrné mlýny.

Hruška, Petr (2002): *Vždycky se ty dveře zavíraly*. Brno: Host.

Hruška, Petr (2022): *Spatřil jsem svou tvář*. Brno: Host.

Jursa, Radovan (2025): *Koncept transparency*. Frýdek-Místek: Věž.

Doprovodný program/Begleitprogramm

Nové hlasy z Česka – literární čtení a beseda s překladatelkami Danielou Pusch a Susou Wolfrum

Veřejná kulturní akce v univerzitním knihkupectví Thalia (EKZ Neue Mitte), která se zaměří na současnou českou literaturu a její překlad do němčiny – s novými překlady aktuálních děl, které budou v Jeně představeny poprvé.

Akce spojuje čtení vybraných pasáží s moderovanou besedou. Daniela Pusch (Cena Susanny Rothové 2014) a Susa Wolfrum (Cena Susanny Rothové 2022) hovoří o své překladatelské praxi, o jazykových a kulturních kontextech a také o výzvách literárního zprostředkování mezi češtinou a němčinou. Večerem provází Aneta Bučková, lektorka českého jazyka a literatury.

Daniela Pusch představí svůj překlad románu „Opona“ od Ondřeje Hübla (Volland & Quist): Úspěšný vývojář softwaru se se svou rodinou ocitne v dokonale zinscenované simulaci 50. let v Československu – ve hře, která se zvrtné v boj o moc, manipulaci a brutální konfrontaci s vlastními strachy.

Susa Wolfrum čte z knihy „Ostrov duchů“ od Kláry Wang Tylové (parasitenpresse): Šest hlasů z Tchaj-peje vypráví o víře v duchy, realitním trhu, opuštěných místech, randění a několika úmrtích – a proplétají se do literární kolony. Doplňkově představí svůj překladatelský debut „Vorbereiten auf alles“ od Elsy Aids.

Večer nabízí exkluzivní vhled do současné české literatury – v roce, kdy se České republiky jako hostitelské zemi Frankfurtského knižního veletrhu 2026 dostává zvláštní pozornosti.

Neue Stimmen aus Tschechien – Literarische Lesung und Gespräch mit den Übersetzerinnen Daniela Pusch und Susa Wolfrum

Eine öffentliche Kulturveranstaltung in die Universitätsbuchhandlung Thalia (EKZ Neue Mitte), in derer Mittelpunkt zeitgenössische tschechische Literatur und ihre Übertragung ins Deutsche stehen – mit Neuübersetzungen aktueller Werke, die erstmals in Jena vorgestellt werden.

Die Veranstaltung verbindet eine Lesung ausgewählter Passagen mit einem moderierten Gespräch. Daniela Pusch (Susanna-Roth-Preis 2014) und Susa Wolfrum (Susanna-Roth-Preis 2022) sprechen über ihre Übersetzungspraxis, über sprachliche und kulturelle Kontexte sowie über die Herausforderungen literarischer Vermittlung zwischen Tschechisch und Deutsch. Moderiert wird der Abend von Aneta Bučková, Lektorin für tschechische Sprache und Literatur.

Daniela Pusch präsentiert ihre Übersetzung des Romans „Der Vorhang“ von Ondřej Hůbl (Volland & Quist): Ein erfolgreicher Software-Entwickler gerät mit seiner Familie in eine perfekt inszenierte Simulation der 1950er Jahre in der Tschechoslowakei – ein Spiel, das in Macht, Manipulation und eine brutale Konfrontation mit den eigenen Ängsten kippt.

Susa Wolfrum liest aus „Die Geister von Taipeh“ von Klára Wang Tylová (parasitenpresse): Sechs Stimmen aus Taipeh erzählen von Geisterglauben, Immobilienmarkt, Lost Places, Dating und mehreren Todesfällen – und verweben sich zu einem literarischen Reigen. Ergänzend stellt sie ihr Übersetzungsdebüt „Vorbereiten auf alles“ von Elsa Aids vor.

Der Abend bietet einen exklusiven Einblick in die tschechische Gegenwartsliteratur – in einem Jahr, in dem Tschechien als Gastland der Frankfurter Buchmesse 2026 besondere Aufmerksamkeit erhält.